



EDITORIAL

## Bug-os kaisog nga maghimakas agud waskon ang tiraniya ni Duterte!

**B**ug-os kaisog nga maghimakas agud waskon ang salot nga tiranikong pagginahum ni Duterte sa labing madali nga panahon. Kada ginutlo nga magapagusa siya sa poder, labing magabug-at ang palas-anon kag pag-antus sang banwa.

Sa idalum sang iya nga magatat-lo ka tuig nga pagginahum, labing nag-us-os ang pangabuhian sang pumuluyo kag nagsadsad ang ekonomya. Naglala ang disempleyo, nagbug-at ang palas-anon nga buhis kag nagtimbuok ang presyo, samtang nagapabilin nga nalansang ang sweldo kag manubo ang kita sang pumuluyo. Naglala ang problema sa droga, kag ang gubyrno niya mismo ang numero uno subong nga sindikato.

Sa pihak nga bahin, nagapadayon ang pagdaku sang manggad ni Duterte kag mga kahimbon nga burukrata-kapitalista kag oligarko halin sa mga kontrata sang gubyrno

kag pagdambong sa kaban sang banwa. Sunud-sunuran siya sa mga dikta sang mga dumuluong nga gahum kag ginsurender ang pungsodnon nga soberanya kag patrimonya.

Nagasibukog ang gahum ni Duterte sa bilog nga pungsod. Gamit niya ang bug-os nga armadong kusog kag resorsa sang estado para sa pagpamwersa kag pagpaniplang. Ginapahipon niya ang iya mga kritiko, mga aktibista, abugado kag midya. Ginatapna ang pagbato sang pumuluyo. Wala kaluoy ang mga pagpatay, pagsalakay sa bug-os nga komunidad, pagpang-aresto kag

*"Taouson...", sundan sa pahina 2*

## 4 armas, nakumpiska sang BHB-Samar

APAT NGA ARMAS ang nakumpiska sang Bagong Hukbong Bayan (BHB)-Northern Samar makaligad ang madinalag-on nga reyde sa detatsment sang Alpha Company, 63rd IB sa Sityo Little Lanubi, Barangay Lanubi (EJ Dulay), Lao-ang, Northern Samar sadtong Mayo 21, alas-4 sang aga. Ginpalukpan sang eksplosibo sang BHB ang detatsment. Nakumpiska sa reyde ang tatlo nga ripleng R4, isa ka pistola, mga magasin, bala kag iban pang gamit militar. Tatlo ka suldado, lakip ang duha ka upisyal, ang napatay sa sulod sang 30-minutos nga inaway. Samtang, ginhatagan-pasidunggog sang BHB si Ka Yulo nga namartir sa opensiba.

Ang 63rd IB isa sa mga batayon nga gingamit sa pagpanalabay sa Marawi. Sang ginbalik sa

*"4 armas...", sundan sa pahina 3*

pagpangbilanggo.

Uyat ni Duterte ang bilog nga burukrasya, armadong pwersa kag tanan nga sanga sang gubyerno. Agud tubtub-buhi nga makalikaw sa salabton sa iya mga krimen, ambisyon niya nga palawigon lampas sa 2022 ang gahum kag pribiliheyo nga ginaangkon niya kag sang iya pamilya kag kahimbon.

Ugaling bisan anuman ang kusog kag gahum ni Duterte, wala sano man mapuas ang handum sang banwa nga mahilway sa tiraniya kag pasismo. Wala sila dalayon nga mabusalan sa ila singgit para sa kata-rungan kag demokrasya.

Kinamatarung sang pumuluyong Pilipino nga batuan kag pukanon ang isa ka gubyerno nga nagalapak sa iya komun nga interes kag wala kaluoy nga nagalupig sa ila. Pareho sang ginhimo nga pagpukan sa rehimeng Marcos (1986) kag Estrada (2001), wala sang liwan nga nagakadapat himuon ang pumuluyo kundi ang patalsikon ang mapintas, makawat, paantus kag maluib nga rehimeng Duterte.

Sa pumuluyong Pilipino: pabakuron ang panimuot agud atubangon ang mabudlay nga paghimakas kag tadtungon ang dalagan sang kasaysayan sang pungsod. Kon maghulugpong kag isa ka kubay nga magamartsa ang pumuluyo, sila mangin isa ka indi malupig nga pwersa pangpolitika kag pwersa sang pagbag-o.

Tukuron ang organisadong kusog sang banwa. Muklaton ang mata sa matuod nga kahimtangan sang pungsod. Gision ang tabon sang mga kabutigan kag pagpangtiko ni Duterte. Magpursiger nga hibalon, hangpon kag ibuyagyag ang tunay nga kahimtangan sang pungsod, ang kawad-on sang demokrasya kag kawad-on sang kahilwayan, ang pagginahum sang pila ka oligarko, mga burukrata-kapitalista, kag ang pagpamigos kag pagpanghimulos nila sa masang anakbalhas.


Hatagan-tum-ok ang halambalanon pangbanwa kag panggubyerno. Sikwayon ang wala sang pagpasilabot. Iangut kag hakson ang ugat sang matag-adlaw nga mga problema kag reklamo. Mangin tumuluon sang kasaysayan, pulitika kag ekonomya.

Hugot nga maghiliusa. Sikwayon ang pag-iya-iya. Ang kaayuhan sang isa nakaangut sa kaayuhan sang tanan. Ibuhos ang tanan agud tukuron kag palaparon ang mga organisasyong masa. Palaparon ukon tukuron ang mga unyon sa mga pabrika. Tukuron kag palaparon ang nagkalainlain nga asosasyong masa nga magahugpong sa mayorya ukon labing madamu sa mga eskwelahan, upisina kag komunidad.

Ululupod nga maghulag kag ipahayag ang mga reklamo sa mga halambalanon lokal, pangsektor kag pangbanwa. Maghimakas para sa pagtaas sang sweldo kag kinamatarung sang mga mamumugon, para panubon ang renta sa duta ukon interes sa pautang kag matarung nga presyo sang humay ukon iban pang produkto, batuk sa pagtaas sang matrikula ukon pagtalikod sang estado sa edukasyon, batuk sa demolisyon, batuk sa mga di matarung nga balayran, kag iban nga gilayon nga demanda. Iangut ang mga ini sa mas dalagku nga halambalanon pungsodnon kag iangut sa paghimakas para tapuson ang tiranikong pagginahum ni Duterte.

Katungdanan sang mga aktibistang masa nga pukawon, organisahon kag pahulagon ang ginatos ka libong pumuluyo sa kasyudaran kag kaumhan. Mangin makina sang malaparan nga pagtuon kag pagpropaganda sa masa. Pamunuan ang mga talakayan, magdiskurso sa mga pulong, maghatag sang mga polyeto sa kalye kag magpinta ukon magdikit sa pader sa mga panawagan. Kumbinsehon ang tanan nga ululupod nga maghulag kag magbato. Idul-ong sa masa ang mensahe kag panawagan sang Partido.

Pilit nga ginapahak-pahak ni Duterte ang banwa agud padayon siya nga makagahum kag makahari ang mga malaut nga tulad niya kag iya mga suluguon kag kahimbon. Kon organisado ukon ululupod nga maghulag ang minilyon nga pumuluyo, wala sang gahum nga makabalabag sa desisyon nga patalsikon si Duterte, isulong ang pagbag-o kag italana ang kapalaran sang banwa. AB





Tuig L No. 12 | Hunyo 21, 2019


---


Ang *Ang Bayan* ginabantala sa lenggwahe nga Pilipino, Bisaya, Iloko, Hiligaynon, Waray kag Ingles.

Nagabaton ang *Ang Bayan* sang mga kontribusyon sa porma sang mga artikulo kag balita. Ginabuyok man ang mga bumalasa nga magpaabot sang mga saway kag rekomendasyon sa ikauswag sang aton pahayagan.

 [instagram.com/progressiveviews](https://www.instagram.com/progressiveviews)

 [@prwc\\_info](https://twitter.com/prwc_info)

 [fb.com/groups/phrevolutionnewsroom](https://www.facebook.com/groups/phrevolutionnewsroom)

 [cppinformationbureau@gmail.com](mailto:cppinformationbureau@gmail.com)

## Kaundan

---

**Editorial:** Bug-os kaisog nga maghimakas para tapuson ang tiraniya ni Duterte! 1

4 armas, nakumpiska sg BHB-Samar 1

Duterte, nahadlok sa China kag US 3

Nagapagusa nga mga burukrata 3

2nd IB: Mga berdugo 4

8 pagpatay sa 7 adlaw 5

Mamahayag, nagkaso 6

Demolisyon sa ngalan sg negosyo 6

Mga padihut kontra-mangunguma 7

Paghimo layi sg kontraktwalisasyon 7

Padihut nga neoliberal sa edukasyon 8

Kahimtangan sg mga manunudlo 9

Mga problema sa transportasyon 9

Pribatisasyon sg Clark Airport 10

Makasuluka nga korapsyon 10

Ang *Ang Bayan* ginabantala duha ka beses kada bulan sang Komite Sentral sang Partido Komunista ng Pilipinas

2

Hunyo 21, 2019 ANG BAYAN

Northern Samar, nagserbi ini nga pwersa pangseguridad sang pribadong kontraktor nga nagalatag sang proyektong karsada sa lugar.

Pagkatapos sang opensiba, ginkanyon sang militar ang barangay kag ginpaandaman ang mga residente

**Quezon.** Gin-ambus sadtong Hunyo 13 sang isa ka yunit sang BHB-Quezon ang indi magnubo sa 30 tropa sang 85th IB nga nag-patrulya sa Sityo Tanauan sa Barangay Villa Nacaob, Lopez. Duha ka suldado ang gilayon nga napatay pagkatapos paarakan sila sang lupok sang nakaposisyon na nga mga Pulang hangaway.

Kabahin ang nagapatrulyang yunit sa operasyon sa paglighot sang 85th IB sa isa ka yunit sang BHB nga nagasalakay sa ila tropa sadtong Hunyo 11 sa Sityo Bunga sa pareho nga barangay. Hunyo 7 pa nag-umpisa ang operasyong kombat sang nasambit nga batalyon sa lugar. Masobra 200 tropa sang gintingub nga AFP-PNP-CAFGU ang nagpangbaluskay sa tatlo ka banwa sang Quezon (Lopez, Macalelon, Catanauan) kag nagasakup sang 16 barangay. **AB**

## Duterte, nahadlok sa China kag US

Lubos nga kahadlok sa China ang ginpakita ni Rodrigo Duterte nga manindugan santo sa soberanong interes sang Pilipinas kaangut sa insidente sa Recto Bank sadtong Hunyo 9. Lapnagon ang panawagan nga pasabton ang China sa pagbunggo kag pagbilin sang isa ka *trawler* (bangka nga pangisda) sini sa mas gamay nga bangka nga pangisda nga may karga nga 22 Pilipino.

Tigaylo, ginsulit lang ni Duterte ang palusot sang China nga "simple nga aksidente sa dagat" lang ang natabo. Gintabunan niya ang mas mabug-at nga kamatuoran nga isa ka bangka sang China ang nagapangisda sa sulod sang teritoryong dagat sang Pilipinas.

Ang insidente sa Recto Bank pamatuod sang nagabaskog nga arogansya sang China sa mga paglapas sini kag pagdambong sa teritoryong dagat sang Pilipinas. Ang amo nga walay salabton sang China resulta sang gawi-ulipon ni Duterte sa China kag lubos nga kapaslawan nga itib-ong ang soberano nga mga kinamatarung kag layi sang Pilipinas.

Nakulbaan si Duterte bangud ginbayaran siya sang China. Nahadlok siya nga madula ang ginpangsuhol sa iya nga minilyong dolyar kag iban pang pabor nga nabaton niya kag iya mga kahimbon kabaylo sang mga pabug-at kag malain nga pautang halin China.

Sa pihak nga bahin, wala sang tingog kag mabuot si Duterte sa atubang sang gahod kag pamahug sang interbensyunistang militar sang US. Ginhingalitan sang US ang insidente sa Recto Bank kag nagdeklarar nga mahimo kuno sini nga "i-aktibo" ang Mutual Defense Treaty. Kasunod sini gin-anunsyo sang US nga pagapalayagon sini sa South China Sea ang USS Stratton, isa ka Coast Guard cutter, para "protektahan" ang teritoryo sang Pilipinas. Ginapataas sang US ang pamahug sang armadong komprontasyon o gera sa China kon sa diin gamit sang US ang Pilipinas bilang lunsaran.

Maluwas sa pasilidad-militar nga gintukod sang US sa nagkalainlain nga bahin sang Pilipinas, nagamentenar man ini sang presensya sa nakatundan nga bahin sang kadalagatan sang pungsod.

Katuyuan sini nga magpasikat sang kusog-militar sa mga ruta sang balaligyaan sa South China Sea. **AB**

## Nagapagusa nga mga burukrata

Indi lang si Rodrigo Duterte ang may di-mapaathag nga paghabok sang manggad samtang nakapungko sa gubyerno. Sadtong 2018, nagtinaas ang balor sang 15 upisyales sang iya kabinete suno sa ginsumiter nila nga Statement of Assets, Liabilities and Networth ukon SALN. Pito ka kongresista naman—kadam-an kaalyado sang nakapungko nga rehimen—ang nakit-an nga paghabok sang manggad sa sulod lang sang isa ka tuig nga pagpanerbisyo.

Sa kabinete, nagapabilin nga pinakamanggaranon si Mark Villar, sekretaryo sang Department of Public Works and Highways, nga nagreport sang balor nga P1.408 bilyon. Pinakadaku man ang paghabok sang manggad ni Alfredo Cusi, sekretaryo sang Department of Energy, nga nagreport sang P29 milyon nga dugang sa daan na niya nga manggad nga P1.356 bilyon sadtong 2017.

Sa Manubo nga Panalagan, pina-

kadaku ang ginmanggad sang negosyanteng si Delphine Lee sang Partido Agri Party. Nagdaku ang iya balor sang 400% halin P50 milyon pakadto P254 milyon sadtong 2018. Amo man, mas daku gihapon ang ginmanggad sang burges kumprador nga si Michael Romero sang partido nga 1-Pacman. Nadugangan ang manggad ni Romero sang P567 milyon halin P7.291 bilyon sang 2017 padulong P7.858 bilyon sadtong 2018. Gingamit



sang mga burukrata nga ini ang sistemang *party list* para ipwesto ang kaugalingon sa Kongreso kag magkuripon sang dalagku nga kontrata pangpubliko. **AB**

# 2nd IB: Berdugo sang Masbate kag Albay

**N**agalab-ot sa 1,000 residente halin sa walo ka barangay sa Cawayan, Masbate ang nagprotesta sa atubang sang munisipyo sadtong Hunyo 3 kag 8. Ginkundenar nila ang masingki nga militarisasyon kag ginpamilit nga palayason ang mga suldado sang 2nd IB nga naga-okupar sa ila mga komunidad umpisa pa Mayo 20.

Suno sa Kilusang Magbubukid ng Masbate (KMM), nagadamu ang numero sang paglapas sang 2nd IB sa tawhanong kinamatarung kag pagguba sa pangabuhian sang mga mangunguma.

Sadtong Mayo 22, pwersahan nga ginsulod sang mga elemento sang 2nd IB ang kabalayan kag ginbakol ang mga myembro sang KMM. Ginkawat man ang P12,400 nga sinuptan ni Rosemarie Erero, myembro sang KMM, kag ginaresto ang iya utod nga si Nilo Erero, Jr. Gindukot kag pwersahan nga ginpatrabaho man ang mga mangunguma nga sanday Danilo Landao, Arnel Punay, Jovanie Impas, Bobby Baybayon, Ondo Rondina, Tong-tong Pianar, Titing Delos Reyes, Ondoy Pianar kag Boy-boy Sare.

Luwang diri, 11 mangunguma ang pilit nga ginpaggiya sa operasyon. Ginpaandaman man nga pagapatyon ang daan nga barangay kagawad nga si Danilo Cunel kag gindumilian ang mga residente sang Barangay Dalipe nga magguwa-sulod sa ila barangay.

Ang mga kaso nga ini dugang sa malaba nga listhan sang mga krimen sang 2nd IB sa pumuluyo sang Bicol. Halin sa mga makasiligni nga pagpatay tubtub sa pagpanulisan, nag-sabwag sang teror ang berdugo nga batalyon nga ini sa Masbate kag Albay sining nagtaliwan nga masobra 10 ka tuig. Ginapamunuan ini subong si Lt. Col. John Oliver F. Gabun kag nakabase sa Barangay Bacolod, Milagros, Masbate.

## Manugpatay-tawo

Halin 2010, indi magnubo sa 41 ang nalista nga sibilyang biktima sang pagpamatay sang 2nd IB, kag anum ang napaslawan nga pagpatay. Halos tanan sa mga biktima ginbansagan nga mga myembro

ukon tagasuporta sang rebolusyonaryong kahublagan. Baynte sa mga ginpatay natabo sa Masbate sa sulod sang nagligad nga tatlo ka tuig.

Tampok sa mga krimen sang 2nd IB sa Masbate amo ang pagpatay sa duha ka bata kag ila lola sadtong Abril 2017.

Wala kaluoy nga ginpalukpan sang mga suldado, sa pagpamuno ni Lt. Karlito John Cabillo, ang balay sang mga biktima sa Barangay Pananawan, Cawayan, Masbate. Napatay si Lita

Villamor Pepito, 70, kag ang mag-utod nga sanday Reden kag Rechil-len Luna, 9 kag 11 tuig ang gulang. Pilason ang bana ni Pepito nga si Paoling.

Sadtong 2018, halin Agosto 26 tubtub Septyembre 7, pito ka sibilyan ang ginpatay sang mga berdugo. Lima sa mga biktima mga residente sang magkatambi nga barangay sa mga banwa sang San Jacinto, San Fernando kag Monreal. Pila ka kabalayan man ang ginsunog sang mga suldado.

Makasiligni nga pagpatay man ang ginhimo sang 2nd IB sa Albay sang nakadestino pa ini sa prubinsya halin 2006 tubtub 2016. Duha sa mga biktima sini ang ginpugutan sang ulo, isa ang ginsunog kag isa pa ginlaslas ang liog. Duha ka masaker ang ginhimo sini sa prubinsya.

## Manugsalakay sang pamatan-on

Indi libre ang mga bata kag pamatan-on sa sarisari nga krimen sang berdugo nga batalyon. Maluwas sa mag-utod nga Luna, duha man nga pamatan-on ang biktima sang pagpangluthang sang 2nd IB

sa Pioduran, Albay sadtong Abril 2012. Isa ang napatay kag isa pa ang napilasan sang palukpan sila sang mga suldado. Magatambong lang sang bayle ang mag-abyan.

Sang ginmasaker sang 2nd IB ang pamilyang Lotino sa Daraga, Albay sadtong Oktubre 2010, isa sa mga biktima amo ang menor-deedad, samtang mabaskog nga kahadlok naman ang ginbilin sang mga berdugo sa tatlo ka bata nga nakaluwas sa pagpamatay.

Sa mga barangay nga gin-okupar sang 2nd IB, ginagamit nila ang mga bata nga panaming. Sa Guinobatan, Albay, ginreport ang mga kaso kon sa diin mga menor-deedad ang ginahimo nga giya sang mga suldado sa ila mga operasyon.

## Tulisan

Sa Barangay San Jose sa Uson, Masbate, pagkatapos nga kawatan ang mga residente sadtong Septyembre 2017, liwat nga nanulisan ang mga suldado sadtong Agosto 2018 sang mga hinuportan nga hayop, kagamitan kag kwarta sang pila ka residente.

Sa Barangay Talisay sa San Fernando, Masbate, tatlo ka beses man nga ginkawatan sang mga suldado ang tagabaryo sadtong Mayo 2018. Ginpamunuan mismo ni Lt. Col. Gabun ang krimen. Pilit nga ginpatambong ang mga residente sa isa ka pagpulong, samtang ginaukay sang iya mga tinawo ang propyedad sang tagabaryo. Lakip sa ginreport sang mga residente nga ginkuha sang 2nd IB amo ang walo ka bangka pangisda kag mga lambat, bugas, pila ka pulo nga hinuportan nga hayop, lima nga generator kag mga gamit sa pagpanguma. Isa ka adlaw antes sini, apat ka motorsiklo ang gintaban sang mga suldado. Indi magnubo sa 35 ang biktima sa 12 kaso sang pagpangawat sang 2nd IB.

*"Berdugo..." sundan sa pahina 5*

Lapnagon ang pagpanulisan sang 2nd IB bisan sadto nga naka-destino pa ini sa Albay. Bantog ang mga detatsment sini bilang mga tagapamuno sang holdapan. Ginapod sang mga suldado sa ila pagpanulisan ang mga rekrut sa Barangay Intelligence Network, kag ang pangunahong target ang mga nahanunga nga pwersa nga ginaakusahan nga nagasuporta sa rebolusyonaryong kahublagan. May nalista man nga kaso sang pagpanglugos ang mga holdaper sang 2nd IB.

### Kakugmat sa mga komunidad

Sa mga barangay nga ginakupar sang 2nd IB, pwersahan nga ginapatrabaho ang mga residente agud magtukod sang mga payag sang militar, ginapagwardya kag ginaparonda. Lapnagon man ang pagpamahug kag pagpaandam sa mga ginasuspetsahan nga myembro ukon tagasuporta sang rebolusyonaryong kahublagan.

Halin 2010 tubtub 2015, ginokupar kag ginkugmat sang mga operasyong "peace and development" sang 2nd IB ang mga barangay sa ikaduha kag ikatlong distrito sang Albay. Sa Masbate, masingki ang krimen sini sa pumuluyo sa una kag ikaduha nga distrito.

Dugang pa sa mga ginreport nga kaso sini ang iligal nga detensyon kag pag-aresto sa 39 sibilyan, lima ang biktima sang tortyur kag pagpangsakit, kag pagpangipit sa walo nga sibilyan.

Una nga nadestino ang 2nd IB sa Bicol sadtong 1986, nagsaysaylo sang mga prubinsya sang rehiyon. Makaligad nga nagpaidalum sa "liwat nga paghanas" sadtong 2006, nagbaskog ang kalautan sang batalyon sang sayluhon ini halin Sorsogon pakaddto Albay. Diri ginpatuman sang 2nd IB ang brutal nga kampanya nga Oplan Bantay Laya 1 kag 2 tubtub Oplan Bayanihan. Ginsaylo naman sa Masbate ang mga berdugo sadtong 2016 kag didto ginpadayon ang ila mga krimen. AB

## 8 pagpatay sa 7 adlaw

Sa sulod sang isa ka semana, walo nga aktibista kag mangunguma ang ginpatay sang mga armadong elemento sang estado. Nagkalainlain nga insidente man sang pagpamwersa kag pagpamahug ang naagyan sang mga sibilyan sa iban nga bahin sang pungsod.

Duha ka istap sang Karapatan-Sorsogon ang ginpangluthang kag napatay sadtong Hunyo 14 sang aga. Nakasakay sa isa ka traysikel sanday Ryan Hubilla kag Nelly Bagasala, 69, sang palukpan sila sang duha ka armadong lalaki sa Phase 2, Seabreeze Homes Subdivision, Barangay Cabidan, Sorsogon City.

Si Bagasala may pila ka dekada na nga tagapangapin sang tawhanong kinamatarung. Nag-atubang na siya sa walay untat nga pagpanamad kag Red-tagging halin sa militar. Makapila ka beses man nga gintiktikan kag gin-ipit sanday Hubilla kag Bagasala sa nagtaliwan nga mga bulan.

Masunod nga adlaw, ginluthang kag napatay ang anay pinuno sa kampanya sang Bayan-Bikol nga si Nephthali Morada sa Barangay San Isidro, Naga City.

Antes sini, magkasunod nga ginpatay sadtong Hunyo 9 kag 10 ang mga mangunguma nga sanday Arnie Espinilla sa Barangay Liong kag Sando Alcovindaz sa Barangay Buenavista, lunsay sa banwa sang San Fernando, Masbate. Ginpatay sila sang grupo ni Sgt. Chalas, lider sang Peace and Development Team sang 2nd IB nga nagasakup sa mga baryo sang Talisay, Altavista, Buenavista, Canelas, Del Rosario kag Progreso. Ginpasibangdan nga mga katapu sang Bagong Hukbong Bayan ang duha.

Sadtong Hunyo 14 sang gab-i, ginkadtuan sang mga suldado ang balay ni Pizo Cabug sa Barangay Buenavista kag siya ginluthang tubtub mapatay. Katapu si Cabug sang Masbate People's Organization.

Sa atubang sang sunud-sunod nga pagpamatay sa mga tagapangapin sang tawhanong kinamatarung sa Bicol kag iban pang bahin sang pungsod, nagprotesta ang malab-ot sa anum ka libo sa Naga City sadtong Hunyo 19. Gintawag ini nga "Kilos Bikolano laban sa Tiraniya." Nagpro-



testa man ang mga katapu sang Karapatan sa atubang ang Department of National Defense sa Quezon City sadtong Hunyo 17.

Sa Bukidnon, ginluthang kag napatay sang mga elemento sang estado si Nonoy Palma sa atubang sang iya balay sa Sityo Malambago, Barangay Halapitan, San Fernando sadtong Hunyo 16. Katapu si Palma sang KASAMA, pangprubinsya nga tsapter sang Kilusang Magbubukid ng Pilipinas. Nakilala ang isa sa tatlo nga nagluthang sa iya nga katapu sang Alamara.

Samtang, ginluthang kag napatay si Felipe Dacaldacal, katapu sang National Federation of Sugar Workers sadtong Hunyo 9 sang gab-i sa Sityo Dita, Barangay Pinapugasan, Escalante City, Negros Occidental.

### Pagpatay sa wala na ikasarang magbato

Ginpatay nga wala sang inugbato sang 31st IB si Edwin "Ka Dupax" Dematera, kumander sang Bagong Hukbong Bayan (BHB)-Sorsogon sadtong Hunyo 12. Ginluthang siya pagkatapos bakulon sa guwa sang iya balay sa Barangay Incarizan, Magallanes, Sorsogon. Ara sa lugar si Dematera para temporaryo nga magpaayo sang nagbanog niya nga tiil.

Pagkatapos luthangon si Dematera, ginsulod sang mga suldado ang iya balay kag ginkumpiska ang gamit sang mga bisita sang iya pamilya. Iligal man nga gin-aresto si Jemuel Non Saturay kag gindala sa Camp Escudero sa Sorsogon City. Ginpasibangdan siya nga katapu sang BHB kag ginpagwa nga may pusil nga kalibre .38.

Ginapamunuan ni Lt. Col. Randy N. Espino ang 31st IB nga nakabase sa Barangay Rangas, Juban, Sorsogon. Nadestino ang batalyon nga ini sa bahin sang Camarines Norte sad-

tong dekada 1990. Ginsaylo sila sa Sorsogon sadtong 2011 kag nakapakat sa prubinsya tubtub sa subong.

### Duguan nga rekord

Base sa mga nalista sang Ang Bayan umpisa 2014 may 18 biktima sang pagpatay ang 31st IB. Kilala man ang batalyon sa mga ilegal nga pag-aresto, pagpangawat, kag pwersahan nga pagsulod sa balay sang mga sibilyan. Madamu man nga nalista nga kaso sang pagpatay sa mga *hors de combat* ang batalyon.

Isa sa pinakamalaut nga kaso ang wala kaluoy nga pagpaulan sang bala sa balay sang pamilya Carduque sadtong Marso 2014 sa Matnog, Sorsogon. Ginaakusahan nga mga katapu sang BHB ang mag-asawa nga Elias kag Cynthia.

Ginluthang kag napatay si Elias samtang pilason ang iya asawa. Naigo man ang ila isa ka tuig nga lapsag. Siyam na oras nga ginpabay-an sang mga suldado ang pilason nga mag-ilooy kag ginpunggan ang mga taga-baryo nga magbulig sa ila.

Ang berdugo nga batalyon man ang nagpatay kay Teodoro "Tay Tudoy" Escanilla, 63, tagapamaba sang Karapatan-Sorsogon, sadtong Agosto 2015. Ginluthang siya sa iya balay sa Barangay Tagdon, Barcelona sa Sorsogon. AB

## Mamahayag, ilegal nga gin-aresto

WALA-TUO NGA PAGKUNDENAR ANG nagsug-alaw sa arbitraryo nga pag-aresto kag detensyon sa beterano nga mamahayag nga si Fidelina Margarita Valle sang mga myembro sang Criminal Investigation and Detection Group-Regional 9 sadtong Hunyo 9.

Nagahulat si Valle sang iya byahe sa Laguindingan Airport pauli sa Davao City sang siya arestuhon. Gindetiner siya sang 12 oras sa gahum sang mandamyento batuk sa isa nga Elsa Renton alyas Tina Maglaya kag Fidelina Margarita Valle. Ginaakusahan siya sang pagpatay, pagpanunog, tuyo nga pagpatay, kag pagsamad sa kagamitan sang gubyerno.

Suno sa pamilya ni Valle, ang pag-aresto sa iya maathag nga pag-

ipit kag pagpamahug bangud sa iya adbokasiya kag panindugan batuk sa tiraniya ni Rodrigo Duterte. Napilitan ang PNP nga hilwayon siya pagkatapos ini nga malaparan nga kundenahon. Nagrason pa ang PNP nga "nasal-an" lang nila si Valle kag kuno nagapangayo sang dispensa. Wala ini ginbaton sang pamilya Valle, kag nagpromisa nga magapasaka sang kaso kontra sa CIDG.

Kolumnista sang pahayagan nga *Davao Today* si Valle. AB

## Kampuhan sang mga bakwit, ginbungkag

GINBUNGKAG SANG MGA pulis ang kampuhan sang mga bakwit nga Lumad sa higad sang kapitolyo sa Cagayan de Oro City sadtong Hunyo 18. Masobra isa ka tuig na nga nakapondo diri ang mga Lumad halin sa Sityo Kamansi, Barangay Banglay, Lagonglong, Misamis Oriental bangud sa pagkampo sang militar sa ila komunidad. Ginhatagan-dalan sang okupasyon sang mga suldado ang mga daku nga kumpanya nga geothermal kag mina sa Mt. Balatucan, lakip ang Balatucan-Balingasag Geothermal Prospect,

**DEMOLISYON.** Lima ka indibidwal ang napilasan, isa ang kritikal, sa isa ka demolisyon sang pamilya Villar sa kabalayan sa Sityo Malipay III, Barangay Molino IV sa Bacoor, Cavite sadtong Hunyo 18. Ginpaguba sang mga Villar ang mga balay agud magtukod sang mga imprastruktura sa lugar.

Sadtong Hunyo 10, ginguba sang 55 gintingub nga mga elemento sang SWAT kag lokal nga gubyerno ang kabalayan sa Sityo Kawayanan, Titus Street sa Barangay San Agustin, Novaliches, Quezon City. Pila ka dekada na nga naga-istar sa lugar ang mga residente pero ginpalayas para hatagan-dalan ang pagtukod sang proyekto nga "Bistekville" sang lokal nga gubyerno. AB

## PKP, nagsuporta sa panawagan nga imbestigasyon sang UNHRC

NAGPAHAYAG ANG PARTIDO Komunista sang Pilipinas (PKP) sang suporta sa panawagan sang United Nations Human Rights Commission (UNHRC) nga maglunsad sang imbestigasyon kaangut sa nagalala nga kahimtangan sang tawhanong kinamatarung sa pungsod sa idalum sang rehimeng Duterte.

Maluwas sa malaparan nga pagpamatay, ginaimbolbaran man sang mga pwersa pangseguridad sang estado ang mga kaso sang ilegal nga pag-aresto, pagpasaka sang himu-himo nga kaso, ligal nga pagpamwersa, pagpamahug, armadong pagpanalakay sa mga komu-

nidad, pagsalakay sa mga komunidad sa kaumhan, blokeyo sa pagkaon kag ekonomya, kag iban pa.

Siling sini, dapat man ipaidalum sa kritikal nga imbestigasyon ang "gera kontra droga" kag ang direktiba nga "kontra-insurhensya" ni Duterte nga para "waskon ang lokal

nga komunista nga armadong pag-alsa" kag ang mga sangkap sini lakip ang layi militar sa Mindanao, Memorandum Order 30, Oplan Kapayapaan, Oplan Sauron kag Oplan Kapanatagan. Nagakadapat lang nga imbestigahan, ibuyagyag, kundenahon ang masingki nga mga pagpang-abuso nga ini kag ipabati sa bilog nga kalibutan ang panawagan nga hustisya sang pumuluyong Pilipino," pangtapos sang PKP. AB

# Rekonsentrasyon, indi distribusyon

**D**aku nga katontohan ang kuno pagpanagtag ni Rodrigo Duterte sang mga pangpublikong duta sa mga mangunguma.

Sa likod sini, ginaratsada sang Department of Agrarian Reform (DAR) ang reklasipikasyon kag pagbaylo-gamit sang mga dutang agrikultural. Tinonto ang ginapabugal ni Duterte nga “pagpanagtag sang duta” samtang ginapadali sang iya gubyerno ang rekonsentrasyon sang mga ini sa kamot sang mga daku nga agalon nga mayduta kag burgesya kumprador.

Halin Abril tuhtub Mayo sining tuig, sunud-sunod ang pagpagwa sang DAR sang mga administratibong mandu para pahapuson ang reklasipikasyon sang dutang agrikultural kag kumbersyon sang mga ini sa “residential, komersyal kag industriyal nga gamit”. Luwas sa “pagpasimple” sang mga proseso, nagtukod ang DAR sang espesyal nga komite para sa pagpadasig sa pagbaylo-gamit sang duta kag paghatag sang eksemption ukon paglibre sa Comprehensive Agrarian

Reform Program (CARP).

Kasugpon sang mga mandu nga ini ang mandu ehekutibo ni Duterte nga nagatugyan sa awtoridad sang presidente ang pag-aprubar sa mga proyektong reklamasyon sang duta sa mga baybayon sang dalagku nga syudad. Target sang mandu nga ini ang pagpadasig sang reklamasyon kag pagkonsentrar sa pangulo sang benepisyong halin sa pagtukod sang mga komersyal nga establisimento kag hulugpaan sa mga duta nga ini.

Pauna ang mga mandu nga ini sang National Land Use Act, isa ka prayoridad nga hagna sang rehimeng Duterte, nga magabag-o sa klasipikasyon sang duta, partikular ang mga dutang agrikultural kag kagulangan, sandig sa madugay na nga duso sang mga *real estate developer*, mga daku nga kumpanyang agribisnes kag iban pang mga daku nga kapitalista. Sa idalum sini, malaparan nga pagaagawon ang mga dutang

agrikultural halin sa mga mangunguma kag tumandok para tukuron ang mga karsada, hulugpaan, subdibisyon, bilding, dam, planta pangenerhiya kag iban pang dalagku nga imprastruktura sa idalum sang Build, Build, Build. Sa iya pagdali-dali, gusto ni Duterte nga padasigon ang aplikasyon para sa kumbersyon sang duta halin 26-36 bulan pakadto sa 30 adlaw na lang.

Suno sa datos sang estado, halin 1988 tuhtub 2016, nagalab-ot na sa 98,000 ektaryas (pareho kadaku sang bug-os nga Metro Manila kag Cebu) sang dutang agrikultural ang ginkumberter para sa residensyal, komersyal kag industriyal nga gamit. Wala sa numero nga ini ang mga aplikasyon nga wala pa maaprubahan, mga dutang ginreklasipika sang mga lokal nga gubyerno kag yadtong iligal nga ginbayluhan ang gamit. Daku nga bahin sini ang yara sa Luzon (80%), kadak-an sa mga rehiyon sang Calabarzon (Southern Tagalog) kag Central Luzon. **AB**

## SOT: Paghimo nga layi sang kontraktwalisasyon

**E**nd ENDO mo mukha mo. Daw ini ang mensahe sang rehimeng US-Duterte sa mga mamumugon pagkatapos iratsada sang Kongreso ang pagpasar sa Security of Tenure (kasiguruhan sa trabaho ukon SOT) Bill antes magsara ang ika-17 nga Kongreso.

Umpisa pa lang sang termino ni Duterte, sa iya bibig pirme ang promisa nga igabasura ang kontraktwalisasyon. Sadtong 2017 kag 2018, gintuyo niya nga pakalmahon ang mga mamumugon paagi sang pagpaguwa sang mga mandu nga kuno nagaduso sang regularisasyon sang mga mamumugon pero sa aktwal labing nagpalig-on pa sa mga iskema sang kontraktwalisasyon. Lakip diri ang Department of Labor and Employment Order 174 sadtong 2017 kag Executive Order 51 sadtong 2018 nga pareho nga ginbasura sang mga grupo sang mamumugon.

Patimaan nga walay pulos sang

duha ka mandu, ginpasa ni Duterte ang salabton para tapuson ang kontraktwalisasyon sa Kongreso.

### Kawad-on sang kasiguruhan

Kabaliskaran sa ngalan sini, ang pinal nga ginpasar nga hagna nga SOT sa Kongreso wala sang katuyuan nga hatagan sang kasiguruhan sa trabaho ang mga mamumugon. Indi pagtapos ang katuyuan sini kundi ligalisasyon sang kontraktwalisasyon. Mas malala pa ini sa mga mandu sang DOLE kag mandu ehekutibo ni Duterte bangud mas madali himuon ang mga mandu kumparar sa isa nga napasara nga layi.

Pareho sang nauna nga mga mandu, ginatugutan sang SOT ang *job outsourcing* (ukon pagkuha sang mga mamumugon sa mga ahensya sa pagtrabaho). Pareho sang ibang porma sang kontraktwalisasyon, ginaabswelto sini ang mga kapitalista halin sa ila ligal nga obligasyon sa mga mamumugon kag ginapasa ini sa mga kontraktor ukon mga ahensya. Pangunahon nga katuyuan sini nga mapanubo ang gasto sang mga kapitalista sa kusog pagtrabaho kag idinggot sa mga mamumugon ang ila mga kinamatarung sa trabaho.

Siling sini, ang mga trabaho nga indi pwede *i-outsource* amo yadto lamang may direktang kahilabtan sa pangunahon nga negosyo sang kumpanya.

*"SOT..." sundan sa pahina 8*

# CMO 20: Padihut nga neoliberal sa edukasyon

Nalugaw-an ang mga akademiko kag eksperto sa pag-aprubar sang Korte Suprema sadtong Hunyo 11 sa mandu sang Commission on Higher Education (CHED) nga nagkuha sa Filipino, Panitikan kag Konstitusyon bilang rekisito nga asignatura sa kurikulum pangkolehiyo. Nakapasulod ang mandu sa CHED Memorandum Order Number 20 (CMO 20) nga ginpagwa sadto pang 2015 sa panahon sang rehimeng US-Aquino. Ang CMO 20 kabahin sang serye sang mga neoliberal nga tikang sa patag sang edukasyon.

Antes pa ini, napatuman na ang programang K-12 nga nagdugang sang duha ka tuig sa hayskul para sa teknikal-bokasyunal nga pagtuon kag naglimita sa mga estudyante nga makapa-kolehiyo. Ang reporma nga ini sa elementarya kag sekundaryong edukasyon nakatum-ok sa paghanas sa pamatan-on nga Pilipino sandig sa kinahanglanon sang mga lokal kag dumuluong nga kumpanya para sa barato, mahuyaon kag may manubo tubtub kasarangan nga kahanasan sa kusog-pagtrabaho.

Partikular sa edukasyon pangkolehiyo, hungod ang pagpakitid sa kurikulum, pagbuhin sang mga aspeto (*less multifaceted*) kag pagtum-ok sini sa teknikal, syentipiko, propesyunal kag kultural-ideolohikal nga paghanas para alagaran ang mga kinahanglanon sang pangkalibutanon nga sistemang kapitalista. Sa sini nga balayon ginasiway sang estado ang pagtuon sang Filipino, Panitikan kag Konstitusyon sa kolehiyo, mga asignatura nga wala sang serbi sa neoliberal nga balayon. Sa nagligad, ang mga asignatura nga ini naghatag-dalan para makatudlo ang mga akademiko nga patriyotiko sang progresibo kag makabanwa nga panan-awan.

Suno pa sa grupong Tanggol Wika, ang pungsodnon nga pulong ukon Filipino isa ka “malahalón nga pangkultura nga muhon para sa pungsodnon nga identidad... nga nagaserbi nga behikulo sang komunikasyon sa tunga sang mga etno-lingwistikal nga grupo kag sahi” labi na sa pungsod nga may kinaiya nga pahat-pahat nga pulo. Nagahatag-dalan ini sa paghiliusa kag pag-angkon sang gahum sang pumuluyo.

Suno naman sa mga propesor sa University of the Philippines, malahalón ang pulong Filipino kag Panitikan sa “pagpadalum sang kritikal, matinugahon, hilway kag mapanghilway nga ikasarang sang mga tumuluon kag pumuluyo.” Siling nila, indi pagsulit, kundi pagpalawig sa teorya, praktika kag serbi sa kurso kag kabulig ini sa pagpanday sang kamuklatan Pilipino.

Ginasalaming sang CMO 20 ang kawad-on sang interes sang reaksyunaryong estado nga palambunon ang patriyotiko kag pungsodnon nga kultura kag pagka-identidad sang mga Pilipino. Wala sang lugar ukon balor sa gintalana sini nga direk-



syon sa edukasyon ang pagpauswag sang isa ka makabanwa nga kulturang pungsodnon. Ginapabay-an sini nga magpangibabaw ang dumuluong nga interes kag impluwensya para i-ayon ang panabor sang mga Pilipino, labi na ang pamatan-on, sa pagtib-ong sang dumuluong nga produkto, lakip ang mga produktong pangkultura, kag tabunan ang ila obhetibong paghandum para sa pungsod nga independyente.

Kinahanglan sang pumuluyong Pilipino nga ibuyagyag indi lang ang CMO 20 kundi ang nagkalainlain nga neoliberal nga reporma sa edukasyon kag ipakig-away ang tunay nga patriyotiko, siyentipiko kag makimasa nga sistema sang edukasyon. AB

"SOT...", *halin sa pahina 7*

Halimbawa, sa mga daku nga mall, mahimo hambalon sang kapitalista nga indi nila direktang ginaempleyo ang mga *saleslady* kon igarason nila nga ang pangunahon nila nga negosyo amo ang pagparenta sang komersyal nga espasyo kag indi ang pagbaligya sang produkto. Daan na nga ginagamit sang daku nga burgesyia kumprador ang dahilan nga ini para ipabilin nga kontraktwal ang ila mga mamumugon sa sulod sang tuman kalawig nga panahon.

Wala man kinatuhay ang hagna nga ini sa nagaluntad nga sistema, kon sa diin kuno nagapadala ang DOLE sang mga inspektor sa mga kumpanya nga ginareklamo nga nagapatuman sang kontraktwalisasyon. Sa halos tanan nga kaso ang nga ginpaidalum sa inspeksyon, pirmang ginadampigan sang DOLE ang mga kapitalista. Indi katingalahan nga nagpasar ang hagna nga ini sa Kongreso kag halog nga ginbaton sang mga kapitlista. AB



# Makaluluoy nga kahimtangan sang mga manunudlo

**L**iwat nga nagtampok ang makaluluoy nga kahimtangan sang mga manunudlo sang maglapnag sa *social media* sadtong una nga semana sang Hunyo ang laragway sang isa ka anay kasilyas nga ginhimo nga upisina sang duha ka manunudlo. Ginsaysay sang nasambit nga laragway ang tuman kadugay na nga ginaantus nga kakulangan sang pasilidad, gamit sa pagtudlo kag iban pang kinahanglanon sang mga manunudlo kag iban pang mamumugon sa sektor sang edukasyon.

Bangud sa kakulangan sang pondo, masami nga magahalin pa sa ila mga bulsa ang gamit sa pagtudlo pareho sang tsok. Pero masobra diri ang ila kabudlay sa manubo nga sweldo nga ginapamilit sang estado, kag bisan ila sekretaryo nga si Leonor Briones, nga “bastante na.”

## Kulang katama nga sweldo

Siyam ka beses nga nangako si Duterte nga pataasan ang sweldo sang mga manunudlo halin sa sadtong panahon sang iya pagpangampanya. Pero tubtub subong nagapabilin ini nga promisa, kag gin-una pa niya ang pagdugang sa sweldo sang mga pulis kag suldado. Ginpataasan man niya ang kaugalingon niya nga sweldo sang halos 200%.

Sa subong, nagalab-ot lamang ang bulanan nga sweldo sang mga

manunudlo sa P20,000 tubtub P22,000 kada bulan. Kon ibuhin ang buhis, mga utang kag iban pang balayran, masami nga magnubo tubtub P5,000 ang ila igauli. Reklamo sang mga manunudlo, halos katunga sang ila sweldo ginabayad sa tubig kag kuryente. Anuman nga mabilin ginaigo-igo nila sa galastuhan sa balay pareho sang bulong kag pagkaon. Bangud kulang, masami naduso sila nga mangutang sa Government Service Insurance System (GSIS), mga institusyon sa pautang kag mga usurero.

Sa datos sang Department of Education, naghabok sang P18 bilyon ang pangkabilugan nga utang sang mga manunudlo sa sulod lang sang duha ka tuig—halin P301 bilyon sadtong 2017 pakadto P319 bilyon subong nga tuig. Halos katu-

nga sini (P157.4 bilyon) utang sa GSIS samtang P162 bilyon naman halin sa mga pribadong institusyon. Wala pa diri ang diri ang ila mga gin-utang halin sa mga usurero. Sa kaso sang pautang halin sa GSIS kag mga pribadong institusyon, awtomatikong ginakaltasan ang sweldo sang manunudlo nga may utang tubtub sa mabayaran ini.

Madugay na nga panawagan sang ACT Teachers Party-list nga pataason ang sweldo sang *entry-level* (bag-ong sulod) nga mga manunudlo pakadto P30,000 kada bulan. Sa tantya sang grupo, ini ang nagakaigo nga sweldo para sa isa ka pamilya nga may limang myembro.

Sandig sa kalkulasyon sang Ibon Foundation, kinahanglan lamang nga ipatuman ang 30% buhis sa mga nagakita sang P50 milyon pataas para makatipon sang pangdugang nga sweldo sa mga manunudlo. Makatipon ang tikang nga ini sang tubtub P400 bilyon kada tuig, mas mataas pa sa ginatantya nga P150 bilyon nga kinahanglanon para sa P10,000/bulan nga dugang nga sweldo. Ang nasambit nga tikang magapekto lang sa 38,000 pinakamanggaranon nga indibidwal ukon 0.04% sang populasyon sa pungsod, suno pa sa institusyon. AB

## Mga problema sa transportasyon

**S**arisari nga problema sa transportasyon ang adlaw-adlaw nga ginabatas sang pumuluyong Pilipino labi na sa nasyunal nga kabisera. Pinakalutaw diri ang mga problema sa trapik, makitid nga mga karsada kag kawad-on sang nagakaigo nga pangpublikong sistema sa transportasyon nga nagatuga sang daku nga buhin sa ila kita. Labing ginapalala ini sang mga padihut sang mga nakapungko sa poder, nga sa kadam-an nagasunod sa kapritso sang mga daku nga kapitalista.

Suno sa isa ka pagtuon sadtong 2012, nakarekord sang abereyds nga isa ka oras kag anum ka minutos kada adlaw ang isa ka pasahero sa Metro Manila tuga sang trapik. Katumbas ini sang 16 adlaw sa isa ka tuig. Ginatantya nga nadula sa iya ang tubtub P100,000 nga mahimo niya kitaon sa pareho nga panahon. Bangud diri, ginasigahum nga nadulaan sang P2.4 bilyon kada adlaw ang ekonomya sang pungsod bangud sa trapik. Sa pangkabilugan,

nagalab-ot sa 2% tubtub 5% ang nagakadula sa gross domestic product bangud diri.

Labi ini nga ginapalala sang pagdamu sang mga pribadong salakyan sa dalan bunga sang manubo nga pautang sang mga bangko para sa pagbakal sang mga kotse. Ginatantya sa tion sang rush hour, ukon oras sang pagsulod kag guwa sang mga empleyado kag mamumugon, doble ang numero sang mga salakyan kumparar sa ikasarang sang

mga karsada. Bangud diri, masobra doble ang laba sang panahon nga ginatigana sang mga komyuter sa byahe.

Samtang, kulang katama ang moda sang pangpublikong transportasyon. Sa anum nga sistema sang tren sa Metro Manila nga may kalabaon nga 246 kilometros, masobra 100% na ang congestion ukon sobra sa mga pasahero kumparar sa ikasarang sang mga bagon sini.

Bangud diri, madamu nga pasahero ang nagasuporta sa iban pang moda sang transportasyon pareho sang pribadong van kag FX (ukon UV Express), kag iban pa. Pinakaulihi diri ang sistema sang *ride-sharing* ukon bayad nga pagsakay sa mga pribadong kotse ukon motorsiklo nga ginadumalahan sang mga daku nga

*"Transportasyon..." sundan sa pahina 10*

# Sin-o ang makabenepisyo sa pribatisasyon sang Clark Airport?

**B**inilyon-bilyong piso nga pondo kag mga kikbak ang ginabenepisyuhan subong sang mga daku nga burgesya kumprador kag burukrata-kapitalista sa pagpatuman sang engrandeng mga proyektong pang-imprastruktura sang rehimeng US-Duterte. Kalakip sa mga ini ang Clark International Airport Expansion Project sa prubinsya sang Pampanga, isa sa mga proyekto sa idalum sang programang Build, Build, Build ni Duterte.

## Maki-negosyo nga proyekto

Ginatapalan ni Duterte ang gutok kag ang nagasaka nga demand sa Ninoy Aquino International Airport (NAIA) sa nasyunal nga kabisera para iduso ang pagtukod sang bag-ong 82,000-ektaryang terminal sa Clark. Ini ginatantya nga may kapasidad nga serbisuhan ang dugang nga 8 milyon nga pasahero kada tuig.

Para kuno resolbahon ang nasambit nga problema, ginhatag sang rehimen sadtong Disyembre 2017 sa Megawide Construction Corporation (MGC) kag kasosyo sini nga kumpanyang Indian nga GMR Infrastructure Ltd. ang P9.36 bilyon pangpublikong kontrata para sa ekspansyon sang erport sa Clark. Ini ginapatuman sa balayon nga "hybrid" ukon ginbag-o nga public-private partnership (PPP) nga nagakahulugan direktang pagapas-anon sang pumuluyo ang gasto para sa nasambit nga proyekto nga sa ulihi pagkakitaan lang sang mga lokal kag dumuluong nga kapitalista.

Gamit ang badyet sang Bases Conversion and Development Authority (BCDA), ginatukod subong

sang konsorsyum ang nasambit nga imprastruktura. Sa pinakaulihi nga report sang gubyrno, 59% na sang bag-ong terminal ang natukod kag nakatalana nga matapos sa 2020.

Ang MGC ginapanag-iyahan sang kapitalistang si Edgar Saavedra, ika-35 pinakamanggaranon nga indibidwal sa pungsod nga may nakalista nga \$245 milyon balor sang propyedad (networth) sadtong 2018. Katuwang niya sa kumpanya si Michael Cosiquien, ika-36 pinakamanggaranon nga nakalista naman sang \$240 milyon.

Labi pa nga ginapatambok sang grandyoso nga programa pang-imprastruktura sang rehimen ang bursa sang duha ka kapitalista nga ini. Sa pangkabilugan, limang proyektong PPP ang subong ginadumalahan kag ginakitaan sang MGC. Ang konsorsyum nga GMR-MGC man ang ginahatagan sang P17.52 bilyong kontrata sang rehimeng Aquino III sadtong 2010 para sa parehong proyekto sa Mactan-Cebu International Airport.

## Ginaratsada nga pribatisasyon

Pagkatapos magtigana sang bi-

nilyon para sa ekspansyon sang erport kag bisan wala pa natapos ang konstruksyon, ginaratsada naman ni Duterte ang pagsubasta sang pagdumala sa operasyon kag pagmentinar sang bilog nga erport para labi pang siguruhon ang kita sang pribadong mga korporasyon. Ini sandig sa dikta sang International Finance Corporation (IFC), ang ahensya sang World Bank nga direktang namuhunan sa mga pribadong kumpanya, nga nagbalay sang kontrata para sa pribatisasyon sang erport.

Sadtong Disyembre, ginhatag sang gubyrno ang kontrara sa Luzon International Premiere Airport Development Corp. (LIPAD), isa ka konsorsyum nga ginapanguhan sang mga magkadugo nga mga burgesya kumprador nga sanday Josephine Gotianun-Yap sang Filinvest kag Lance Gokongwei sang JG Summit. Nakatalana nga umpisahan ang operasyon sa idalum sang pribadong konsorsyum subong nga Hulyo 21.

Ang Filinvest, nga may pinakadaku nga sapi sa konsorsyum (42.5%), ginapamunuan ni Yap. Siya anak ni Mercedes Gotianun, ika-17 pinakamanggaranon nga indibidwal sa pungsod nga nakalista sang \$1.15 bilyon balor sang pagpanagiya sadtong nagligad nga tuig. Ang

*"Clark..." sundan sa pahina 11*

*"Transportasyon..." halin sa pahina 9*

kumpanya pareho sang Grab kag Angkas. Daku ang ginasalig sang mga pasahero sa mga moda nga ini sa ila matag-adlaw nga pagkomyut. Amo gani nga daku ang ila disgusto sa mga polisiya sang nakapungko nga rehimen nga nagapaantus, imbes magpamag-an, sa ila byahe.

Lakip sa mga pagsulundan nga ini ang regulasyon sang Land Transportation and Franchise Regulatory Board nga nagalimita sa mga terminal ang pagsakay kag pagpanaog sang mga pasehero sang

UV Express. Amo man ang regulasyon sang Metro Manila Development Authority (MMDA) nga magadumili sa mga pangprubinsya nga bus sa EDSA, ang dalan nga nagatahi sa madamu nga syudad sa Metro Manila, para ilimita sila sa mga ginalangaw nga terminal sa magtimbang nga punta sang Metro Manila. Ang mga padihut nga ini paantus kag dugang nga gasto sa madamu nga pasahero. Peligroso man ang mga ini labi na sa mga tigulang kag may diperensya nga nagasalig

sa direktang transportasyon.

Ang nagapabilin kag nagalala nga problema sa transportasyon daku nga kapaslawan sang rehimeng Duterte nga seryoso nga ipatuman ang pangmasang transportasyon para sa benepisyo sang pumuluyo. Ang mga tikang sang rehimeng Duterte nagaserbi lang sa interes sang mga daku nga kapitalista labi na ang mga kumpanya sa langis, mga daku nga bangko, nagahimo sang mga kotse kag pribadong sakalayan. AB

"Clark..." halin sa pahina 10

mga Gotianun ang tag-iyang sang Filinvest nga notoryus sa pagbaylogamit sang mga dutang agrikultural pakadto mga subdibisyon.

Ang JG Summit naman, nga may pangaduha nga pinakadaku nga sapi sa konsorsyum (33%), ginapamunuan subong ni Lance Gokongwei. Siya anak ni John Gokongwei Jr, ang ikatlo nga pinakamanggaranon nga indibidwal sa pungsod nga nakalista naman sang \$4.4 bilyong balor sang propyedad. Ang mga Gokongwei ang tag-iyang sang Robinsons kag Universal Robina Corporation nga notoryus sa malaparan nga pagpatuman sang kontraktwalisasyon.

Pat-ud nga pagahimuon nga bulugasan ang kontrata sa pribatisasyon. Sa idalum sini hilway sila nga makatalana sang nagatinaas nga sukot sa mga serbisyo sang erport. Lakip sa mahimo nila nga pagakuhaan sang kita ang terminal fee kag parking fee nga masami ginasukot sa mga pasahero.

Kon magapataw ang konsorsyum sang P300 nga terminal fee/pasahero, sa bag-ong terminal pa lang mahimo na ini makahugakom sang malab-ot sa P2.4 bilyon/tuig. Luwas pa ini sa balor nga mahimo sini hugakumon halin sa

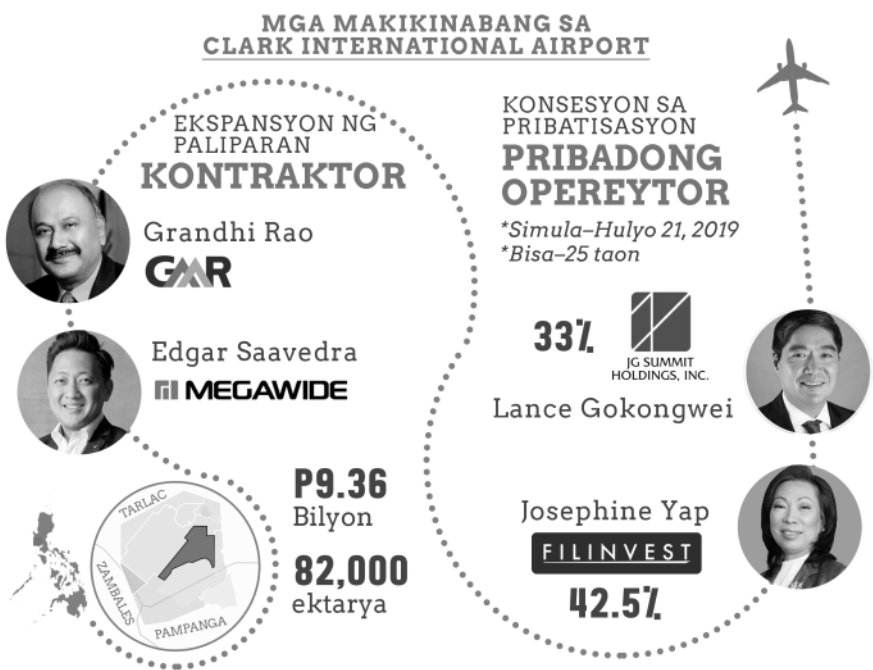
pagpanukot sang aircraft parking kag landing fee sa mga kumpanya sang eroplano, kag renta sa mga negosyo kag establisimento nga nagarkila sang pwesto sa erport.

Dugang pa diri, makakuha man ang opereytor sang mga insentibo sa idalum sang Build-Operate-Transfer Law, lakip ang eksempsyon sa pagbayad sang buhis sa sulod sang apat tubtub anum ka tuig.

Sa tanan nga pagaganansyahan sini, obligado lang ang opereytor nga magbayad sang P1 bilyon/tuig sa BCDA sa sulod sang napulo ka tuig bilang bayad sa gubyerno.

Samtang, perwisyo man ang dulot sang pribatisasyon sa mga

empleyado sa erport. Wala pa sang kasiguruhan ang mga regular nga mamumugon sa mangin istatus nila pagsulod sang bag-ong opereytor bisan pa nakasaad sa kontrata nga makabaton sila sang "separation incentive package" kag liwat nga empleyo. Bisang ang National Conciliation and Mediation Board wala sang tingog sang pamangkuton sang mga mamumugon kon sila bala ginaempleyo pa sang bag-ong opereytor pareho sang nakasaad sa kontrata. Dugang pa diri, wala gihapon ginaaprubahan ni Duterte ang "separation incentive package" nga dapat mabaton na sang apektadong mga mamumugon. **AB**



## Makasuluka nga pagpakuno-kuno kag korapsyon

Sining Hunyo, naglupok ang report sang korapsyon sa sulod sang Philippine Health Insurance Corp. (PhilHealth). Mismo si Harry Roque, anay tagapamaba ni Rodrigo Duterte, ang nagbuyagyag nga ang PhilHealth ginakawatang sang ginatos ka bilyong piso.

Lakip diri ang sobrang pagbayad sa mga ospital, mga "upcasing" ukon paglista halimbawa sang ordinaryong ubo bilang pulmonya, pagdoble sang mga listahan kag resibo. Isa sa mga nagtampok ang pagkubra sang Wellness Dialysis Center, isa ka bululngan sang may balatian sa bato (kidney), sang pondo halin sa PhilHealth para sa mga himu-himo ukon indi gani napatay na nga mga pasyente.

Suno sa mga report, halin lang 2013, nadulaan ang PhilHealth sang

P154 bilyon. Daku nga bahin sini ukon P102 bilyon ang ginkawat paagi sang sobrang pagsukot, mga bogus nga pagpabulong, kag peke nga mga pasyente.

Bilang sabat, kuno ginaparesayn ni Duterte sa pwesto ang pinuno sang PhilHealth nga si Roy Ferrer kag ang katuwang nga mga upisyal. Ang matuod, gusto lang niya nga bayluhan si Ferrer. Naglutaw na ang ngalan ni Ret. Brig. Gen. Ricardo Morales, bisan indi siya kwalipikado nga pamunuan ang institusyon. Ang pondo

sang PhilHealth direktang ginakaltas sa sweldo sang mga mamumugon pareho sa pribado kag pangpublikong sektor. Bangud sa kadakuon sini, isa ini sa labing ginabenepisyuhan nga pwesto sa burukrasya sibil.

Pulu-panahon, ginapalutaw ni Duterte ang mga kaso sang korapsyon sang iya gubyerno para ipakita nga limpyo ang iya pagginahum. Indi ini para limpyuhan ang burukrasya sang mga garuk kundi para hatagan-rason ang pagbaylu-baylo sang iya mga tinawo sa pusisyon, ipiton ukon pahalinon yadtong indi magsunod sa iya plano, kag ipwesto ang mga gusto niya nga upisyal militar sa ginbakanteng mga pwesto. **AB**